

IVAN IV.

HROZNÝ

OBSAH

- Vláda Ivana IV.
- Reformy
- Opričnina
- Nastolení samoděržaví

VLÁDA IVANA IV.

- Po smrti otce Vasilije III. vládli bojaři jménem Ivana IV.
- Moskevští bojaři vychovávali svého panovníka tak, že považoval krev, mučení a popravy za samozřejmou součást své vládní moci
- V sedmnácti se Ivan prohlásil za cara a ujal se vlády
- Chtěl se stát „carem pravdy“
- 1550 zemský sněm kvůli úpravě Suděbníku Ivana III.
- 1551 svolán velký církevní sněm pro reformy v církvi

- Ivan vládl s tzv. Vybranou radou (z povědlník Silvestr a komorník Adašev)
- Car se staví do čela vojska proti Kazaňskému chanátu
- posílá vojsko ke Kazani
- Neúspěch

- Car chtěl Kazaň pokořit za každou cenu
- Červen 1552 – shromáždění stopadesátitisícového vojska se 150 děly
- 1552 Kazaň dobytá
- Následně čtyřleté masové vraždění v celém chanátu
- Bývalý kazaňský chanát zcela poruštěn
- Tatarský stát a Astrachaňský chanát zničeny

REFORMY

- Ivan IV. provedl reformy v oblasti správy, práva, vojska a církve
- cílem bylo posílení ústřední carské moci
- Reformy vedly ke stabilizaci politického života státu
- 1549 – přijato rozhodnutí o vynechání sloužící šlechty ze soudní pravomoci bojarů, byla přímo podřízena ústřední moci
- přijato usnesení o vypracování nového zákoníku (toto usnesení zrealizováno v roce 1550)

Vojenská reforma:

- V první polovině 16. století vzrostl počet vojáků vyzbrojených střelnými zbraněmi
- Vojáci odměňováni pravidelným platem a půdou
- Koncem 16. století ruský car a jeho vláda disponovala stálou armádou 100 000 vojáků

Reforma církve:

- Byla zaměřená na nadměrné pozemkové vlastnictví církve
- Likvidace pozemkového vlastnictví klášterů a církevních institucí
- Klášterům zakázáno získávat novou půdu bez souhlasu cara

Reformy reorganizace vlády, orgánů ústřední a místní správy, tzv. příkazů:

- 1555 – 1556 rozdělení státu na guby (okresy), což přineslo i reorganizaci státní správy
- V Moskvě vznikly nové centrální orgány – příkazy
- Např.: příkaz „Posolskij“ - otázky zahraniční politiky, „Zemskij prikaz“ – policejní funkce, „Střeleckij prikaz“ – záležitosti střeleckého vojska a pod.

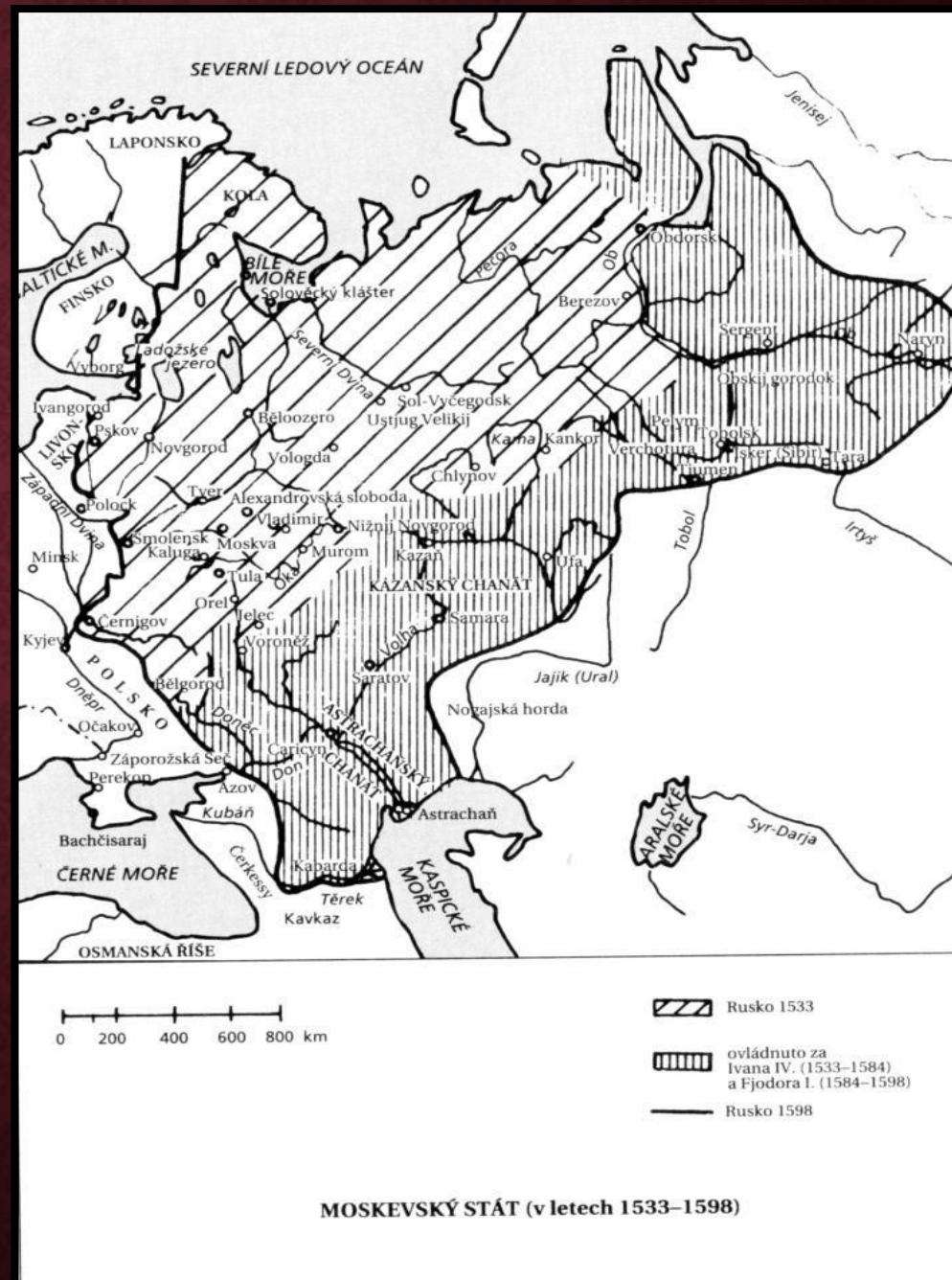
- V polovině 16. století nechává car postavit chrám Vasilije Blaženého na paměť dobytí Kazaně
- Původně zasvěcen Bohorodičce, později poblíž stavby pohřben uctívaný Vasilij, proto název podle něj
- Chrám postaven pouze pro samotného cara, ne pro lidi
- Symbol pýchy a sebevědomí ruského samoděržaví, jeho imperiální vůle, která se před ničím nezastaví

LIVONSKÁ VÁLKA

- Snaha Ivana IV. ovládnout Sibiř a snaha o znovuzískání Ukrajiny a Bílé Rusi
- Ivan se považuje za dědice „všech ruských zemí“
- Šlo o zmocnění se baltického pobřeží a Krymu (přístup k Černému moři)
- Otázka o soustředění své moci
- Vybraná rada doporučuje zaútočit na Krymský chanát
- Car ale míří do Livonska ovládnout Pobaltí

- V Livonsku dobyto 20 měst
- Poté první porážky Ivanova vojska – německými rytíři, švédskými oddíly a Poláky
- Porážky = zrada bojarů a Vybrané rady
- Carské vojsko z Livonska vytlačeno => pokus o ovládnutí Pobaltí se nezdařil
- Řešení car vidí v samovládě a vládním teroru – tzv. oprichnině

OPRIČNINA

- zvláštní správní systém
- rozdělení státu (území, úřadů, pokladny, hlavního města) na dvě části:
 - a)zemštinu
 - b)opričninu
- Car si vyčleňuje 20 měst, některé části Moskvy a velká území, kde chce vládnout podle vlastní vůle
- Do opričniny postupně zahrnuta téměř polovina celé Moskevské Rusi
- V opričnině stejné orgány jako v zemštině

- Car trpěl stihomamy
- Vyžíval se ve vyvražďování pro něj nebezpečných osob
- Vymýšlel stále nové způsoby poprav
- 1570 trestná výprava proti Novgorodu
- Povražděno na 60 000 lidí
- Po Novgorodu se zaměřil na svou družinu

- Jeho hlavním mocenským nástrojem se stalo opričné vojsko, které mu vytvářelo osobní gardu
- Dva motivy zavedení opričniny:
 1. Car nebyl psychicky v pořádku a bál se o svůj život
 2. Rozhodnutí, zda bude Rusko stavovským státem či absolutní monarchií
- Postupem času ztratil car důvěru ve své opričníky
- 1572 opričnina zrušena, země spojena => Rusko samoděržavnou monarchií

KONEC VLÁDY IVANA IV.

- V roce 1581 rodinná tragédie
- Ivan surově zbil svoji těhotnou snachu, která se údajně pohybovala v carském paláci nedostatečně oblečená
- Došlo k potratu
- Ivanův syn se manželky zastal => proto smrtelně zraněn železnou holí
- 4 dny na to zemřel i samotný Ivan IV.
- Nástupcem jeho syn Fjodor

ZDROJE

- Knižní zdroj:
ŠVANKMAJER, Milan. *Dějiny Ruska*. 3. dopl. a přeprac. vyd. Praha: Lidové noviny, 1995. 558 s. ISBN 80-7106-183-2.
- Internetový zdroj:
<http://historykratko.com/reforms-ivana-groznogo>
- Obrázky:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_IV.

Děkuji za pozornost

Lucie Břoušková